

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ В УМОВАХ СТУДЕНТСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

ПОСТОНОГОВ Я.О.

*Студент 4 курсу, відділення з підготовки молодших спеціалістів,
«Експлуатація та ремонт машин і обладнання в агропромисловому
виробництві»*

*Науковий керівник САВЧЕНКО І.Є., старший викладач
ВП Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут»*

В моїй доповіді викладено суть та поняття лідерства. Прагнення кожної людини бути лідером, та що потрібно засвоїти щоб бути першим. А також методика визначення лідера в групі та колективі.

Ключові слова: лідерство, індивід, авторитет, колектив, особистість, успіх, студентський рух, стабілізація характеру, тренінги, формування, дискусія, проблема.

Лідерство – це соціально-психологічне явище, яке виникає і реалізується тільки в суспільному середовищі. Як явище лідерство відоме ще з давніх-давен, як категорія соціальної психології почало вивчатися з кінця XIX ст. Як справедливо зазначає Ж.Блондель, лідерство древнє, як людство. Воно універсальне й неминуче. Існує скрізь – у великих і малих організаціях, у бізнесі і релігії, у профспілках і благодійних організаціях, у компаніях і університетах, у неформальних організаціях і вуличних ватагах. Це ознака номер один будь-якої організації. Скрізь, де утворюється група, виникає і лідерство. Лідерство – це відносини домінування і підкорення, впливу й наслідування в системі міжособистісних і групових відносин.

Лідер (від англ. leader – ведучий) – авторитетний член організації чи соціальної групи, особистий вплив якого дозволяє йому відігравати істотну роль у соціально-політичних ситуаціях і процесах, у регулюванні взаємовідносин у колективі, групі, суспільстві.

Прагнення до лідерства – ознака соціально благополучної, психічно повноцінної людини. Це намагання посісти гідне місце в групі, колективі, суспільстві в цілому. Тому не прагнути до лідерства – протиприродно. Інша справа – масштаб лідерства. Тут необхідною умовою є визнання лідера з боку інших людей, тобто групи (у загальному значенні цього терміна). Отже, розуміння феномена лідерства неможливе без аналізу взаємодії лідера і групи.

Як уже зазначалося, прагнення до лідерства притаманне більшості індивідів. Однак у досягненні лідерського статусу на перешкоді їм може стати низка психологічних бар'єрів: невміння чітко визначити життєву мету або

відсутність її як такої (лідери, як правило, знають, чого вони домагаються); нездатність зосередити власні зусилля на досягненні визначеної мети (“розпорошеність” у спрямуванні зусиль); нерішучість, страх змінити існуючий стан, страх перед ризиком; низький рівень самооцінки; безініціативність; догматизм, відсутність креативного мислення; високий рівень самокритичності; нерішучість, високий рівень тривожності; замкнутість, низький рівень комунікативності; поклоніння перед авторитетами, несамотійність; самовпевненість і самозакоханість; надмірна обережність; емоційна нестриманість, агресивність; зарозумілість і нехтування інтересами, проблемами, якими переймаються люди; неорганізованість, невміння доводити справу до кінця.

Для того, щоб реально розраховувати на лідерство в групі (колективі), потрібно:

по-перше, правильно оцінити свої лідерські якості і сфери їх застосування (не прагнути охопити все, а визначити пріоритетні напрями впливу на ситуацію, взаємовідносини в колективі тощо);

по-друге, не замикатися на собі всі лідерські функції, а делегувати їх членам колективу, залишивши для себе стратегічно важливі й визначальні (тим самим лідер отримує статус головного, а члени колективу – відповідальність);

по-третє, випереджати членів колективу за рівнем загального розвитку, не стаючи при цьому недосяжним;

по-четверте, володіти психологічними засобами впливу на колектив;

зрештою, бути готовим до постійного психологічного самоаналізу, виявляти волю і прагнення до безперервного самовдосконалення, розвивати харизматичні якості.

Науковці говорять:

1. Лідер повинен сприйматися колективом як “кращий за нас”, оскільки тільки так можна стати прикладом для групи і здійснювати ефективне керівництво нею. При цьому “кращим за нас” він має бути настільки, щоб не дистанціюватися від групи. У протилежному разі його інтереси не будуть збігатися з інтересами групи, можуть виникнути проблеми у сфері комунікації.

2. Лідер має постійно виправдовувати очікування своїх прихильників. У членів групи можуть бути стійкі уявлення відносно того, як повинен поводити себе лідер і які функції в колективі виконувати. Тому члени групи будуть визнавати, а якщо цього вимагатимуть встановлені правила, то і обирати, а втім і підтримувати тих лідерів, які відповідатимуть їх очікуванням.

Якщо ж вивчити студента як особистість, то вік 18 - 20 років - це період найбільш активного розвитку моральних і естетичних почуттів, становлення і стабілізації характеру і, що особливо важливо, оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини: громадянських, професійно-трудових та ін З цим періодом пов'язаний початок "економічної активності", під якою

розуміється включення людини в самостійну трудову діяльність і створення власної сім'ї.

Виявити потенційних лідерів в академічній групі можна декількома шляхами. По-перше, це пряме спостереження за особистістю та вивчення думки оточуючих його людей – якщо він вміє організувати їх, то безперечно він – лідер. По-друге – це тестування. Але, працюючи з тестами, треба пам'ятати, що результати, відносні і не можна робити певні висновки, спираючись лише на них. Усі тести ґрунтуються на певному уявленні про те, що таке ідеальний лідер. Скільки тестів, стільки і уявлень. Також, тести мають недолік виявляти дрібні несуттєві, особливості характеру людини. Так, наприклад, якщо тест показує, що людина асоціальна або невротик, це може завадити успішному процесу її формування, тому що викладач буде звертати увагу якраз на ці риси, хоча насправді вони були, актуальні лише на момент тестування – поганий, настрій або самопочуття.

Ще один шлях виявлення потенційних, лідерів – так звані “мотузкові” тренінги. Це створення незвичайних ситуацій, вирішення, яких потребує роботи всієї команди за обмежений час. Лідера, насамперед, виділяє факт наявності послідовників. Він має дар бачення та вміння передати його іншим.

Ще одна риса, притаманна лідерам, – це вміння переконувати інших у своїй правоті. Потенційні лідери здатні збирати команду. Їм не потрібна сила для того, щоб спонукати людей діяти. Люди просто хочуть робити те, що він пропонує, тому що він їх переконав і вони йому вірять. Важлива риса потенційного лідера – це вміння абстрагуватись, подивитись на ситуацію ззовні, оцінити її. Саме на ці загальні особливості характеру повинні бути направлені процеси впровадження спеціальних заходів для виявлення потенційних студентів-лідерів.

Планування та організація процесу навчання передбачає якнайширше використання діалогу при обговоренні теми, створення ситуацій. Це робота в парах, групах, командах у режимі “студент-студент”, “викладач-студент”.

Спеціально відібрані тексти попередньо розбиті на смислові частини, до кожної з них дається окреме завдання. Викладач завчасно планує, які саме завдання отримає група чи команда, та формулює інструкції до їх виконання. Процес формування передбачає три рівні з подальшим ускладненням завдання.

1. Групі дається конкретна ситуація (проблема), і вони повинні знайти рішення, при цьому, крім комунікативної компетенції, у студентів формується навичка прийняття рішення.

2. Групі дається ситуація (проблема), і їх завданням є не лише рішення, але й його обґрунтування. При цьому викладач протиставляє свою точку зору. В цьому випадку формуються ще й вміння вести дискусію та відстоювати своє рішення.

3. Групі дається проблем для знаходження шляху її розв'язання, і під час обговорення інші групи активно беруть у цьому участь. Під час такого завдання

формується навичка аналізувати та приймати спонтанні рішення. Під час процесу формування на кожному рівні викладач аналізує та оцінює результати. В кінці проводяться загальний аналіз та оцінка.

Отже, технологізація навчання дає змогу скористатись особистим досвідом кожного студента для успішного засвоєння матеріалу, заохочує студентів до пошуку своїх власних способів виконання навчальної роботи, які найбільше відповідають їх психофізіологічним особливостям. Задача ж викладача – створювати для цього освітнє середовище. Технологізація процесу навчання сприяла підвищенню у студентів впевненості в собі, віри, у власні сили, допомогла сформувати таку рису, як довіра до самого себе. Це підвищує інтерес до навчання. Процес формування лідерських, якостей студентів під час навчальної діяльності досить складний та довготривалий і потребує зусиль не лише викладача, а й студентів. Педагогічні умови, які створюються у процесі навчальної діяльності, сприяють не лише успішному формуванню лідерських якостей, а й самовдосконаленню особистості в цілому.